

Redegørelse nr. R 8 (14/3 2018)

Folketinget 2017-18

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 14/3 18 om udvalgte internationale organisationer (Det nordiske samarbejde, det nordiske forsvarssamarbejde, OSCE, Østersøsamrådet og Europarådet).

(Redegørelse nr. R 8).

Udenrigsministeren (Anders Samuelsen):

RESUMÉ AF REDEGØRELSE OM UDVALGTE INTERNATIONALE ORGANISATIONER

Efter aftale med Folketinget er de tidligere separate redegørelser om hhv. Nordisk Ministerråd, OSCE, Østersørådet, Europarådet og det nordiske forsvarssamarbejde samlet i én redegørelse om udvalgte internationale organisationer. Redegørelsen er gjort fremadrettet og indeholder følgende hovedelementer:

- *Nordisk Ministerråd:* Regeringen arbejder for et aktuelt og relevant samarbejde i Norden bl.a. med fokus på mobilitet, så Ministerrådet arbejder mere systematisk med målsætningen om, at Norden skal være verdens bedst integrerede region. Andre fokusområder er branding med henblik på at understøtte danske virksomheder på eksportmarkederne og den værdi-politiske dagsorden, nordens internationale arbejde, Arktis samt FN's Verdensmål. Redegørelsen beskriver desuden de forskellige ministerrådsformationers vigtigste resultater i 2017 og planerne for 2018.
- *OSCE:* Ukraine-konflikten forventes i 2018 fortsat at dominere dagsordenen i OSCE, som har en nøglerolle ved såvel forhandlingsbordet som på jorden i Øst-Ukraine. Regeringens fokus under det italienske OSCE-formandskab i 2018 er bl.a. på Ukraine-konflikten, arbejdet i den menneskelige dimension, herunder torturbekæmpelse, og inden for den politisk militære dimension, herunder våbenkontrol. I 2017 under det østrigske formandskab var samarbejdet i organisationen vanskeliggjort af de fortsatte spændinger i Europa, herunder Ukraine-konflikten og tillidskrisen med Rusland.
- *Østersørådet:* Regeringen ønsker en reel genoptagelse af den politiske dialog i Østersørådsregi, og at arbejdet i Østersørådet fremover målrettes og fokuserer på få, centrale områder samt målbare resultater og synlighed. Regeringen vil arbejde for disse prioriteter i forbindelse med udformningen af en vision for Østersøregionen og Østersørådets fremtidige rolle. På udenrigsministermødet i juni 2017 blev det således besluttet at nedsætte en uafhængig visionsgruppe, der i juni 2018 skal præsentere en rapport med anbefalinger for medlemslandene. Det vil herefter være op til medlemslandene at nå frem til konklusioner inden udgangen af juni 2019.
- *Europarådet:* Hovedprioriteten for Danmarks formandskab for Europarådets Ministerkomité, der løber frem til 18. maj

2018, er reform af det europæiske menneskerettighedssystem. Danmark har en klar interesse i en stærk international retsorden – herunder respekt for menneskerettighederne. Men der er behov for et menneskerettighedssystem, der er mere effektivt, fokuseret og afbalanceret – et mere rimeligt system. I 2017 har Europarådets aktiviteter været præget af Rusland og landets tilbageholdelse af budgetbidrag, udviklingen i Tyrkiet samt menneskerettighedssituationen i Aserbajdsjan.

- *Det nordiske forsvars- og beredskabssamarbejde:* Danmark har stor glæde af det nordiske samarbejde på forsvarsområdet, som primært finder sted inden for rammerne af NORDEFKO, og på beredskabsområdet. Regeringen ønsker i 2018 at bygge videre på bl.a. indgåelsen af en aftale om radardatadeling i den nordiske region og fortsat implementering af aftalen om at sikre lettere militær adgang til hinandens sø-, luft- og landterritorier ved bl.a. at forenkle og smidiggøre administrative procedurer. Herudover er fokus på nordiske bidrag til FN-missionen MINUSMA i Mali, kapacitetsopbygning, styrkelse af Haga-samarbejdet og det nordiske hjemmeværnssamarbejde.

1. INDLEDNING

I henhold til aftale mellem regeringen og et flertal af Folketingets partier har regeringen udarbejdet en skriftlig redegørelse om samarbejdet i Nordisk Ministerråd, OSCE, Østersørådet, Europarådet samt det nordiske forsvarssamarbejde. Redegørelsen belyser regeringens fremadrettede prioriter og forventninger til udviklingen i de forskellige fora og de seneste aktiviteter i dem.

2. DET NORDISKE SAMARBEJDE (NORDISK MINISTERRÅD)

Det nordiske samarbejde, herunder det formelle samarbejde der foregår i regi af Nordisk Ministerråd, skal gøre Danmark stærkere. Derfor arbejder regeringen for, at det nordiske samarbejde er aktuelt, relevant for udviklingen og integrationen af regionen, og understøtter de nordiske landes eksport til og indflydelse på verden omkring os. Samtidig skal det nordiske samarbejde, særligt med indsatserne vedr. sprog, kultur og undervisning, understøtte regionens stærke identitet. Det er vigtigt for at bevare det folkelige kit, der skal sikre, at det nordiske samarbejde består, trives og udvikles mange år frem.

Regeringen virker derfor for et smidigt og effektivt nordisk samarbejde, der er fokuseret på de områder, der giver nordisk merværdi. I dag er EU med sin fælles lovgivning den primære drivkraft bag integrationen af de nordiske lande. Den kontekst skal det nordiske samarbejde tænkes ind i. Regeringen arbejder derfor for, at det nordiske samarbejdes potentiale udnyttes på de områder, hvor fælles indspil i bredere internationale sammenhænge giver Norden større indflydel-

se end, hvad de nordiske lande kunne have opnået tilsammen hver for sig.

I 2018 vil regeringen have særligt fokus på arbejdet med *mobilitet*, så Ministerrådet fremover kommer til at arbejde mere systematisk med opfyldelsen af målsætningen om, at Norden skal være verdens bedst integreret region. På dansk initiativ besluttede samarbejdsministrene på møde den 31. oktober 2017, at der skal udarbejdes en egentlig handlingsplan for mobilitet, som skal sikre, at de indsatser, der fremmer mobiliteten i Norden, synliggøres og prioriteres i fagministerrådene. Regeringen vil prioritere dette arbejde højt og aktivt spille ind til udformningen af denne handlingsplan for at sikre, at der skabes større klarhed over de mange forskelligartede indsatser på området. Her vil Grænsehindringsrådets arbejde fortsat være ét af flere vigtige bidrag. Mandatet for Grænsehindringsrådet blev styrket, da det blev fornyet for perioden 2018-2021, og Grænsehindringsrådet har fremover ikke mindst mulighed for at iværksætte studier af løsningsmodeller for prioriterede grænsehindringer med finansiering via Nordiske Ministerråds budget. Regeringen har udpeget tidligere minister, Bertel Haarder (MF, V), som dansk medlem af det nye, styrkede Grænsehindringsråd. Ud over den nye handlingsplan for mobilitet vil der i 2018 også være fokus på mulighederne for et styrket nordisk lovsamarbejde.

Regeringen vil også i 2018 prioritere arbejdet med *branding*. I 2017 blev det nye koncept for branding af Norden – *Traces of the North* – færdigudviklet, og i februar 2018 er en række digitale værktøjer nu blevet klar til brug for alle, der ønsker at udbrede kendskabet til Norden, vores styrker og vores kendetegn. Regeringen vil arbejde for, at disse værktøjer udbredes og benyttes af alle vores ambassader for at udnytte den gevinst, dette kan give danske virksomheder på deres eksportmarkeder, og for at understøtte den værdipolitiske dagsorden, Norden står fælles om i større internationale sammenhænge. Dette vil også kunne understøtte det nordiske statsministerinitiativ »Nordiske løsninger på globale samfundsudfordringer«, der løber fra 2017 til 2019 med tre overordnede temaer: Nordic Green, Nordic Food and Welfare og Nordic Gender Effect.

I 2018 skal Nordisk Ministerråd endvidere vedtage en ny *kommunikationsstrategi*. Regeringen har i den forbindelse opnået tilslutning fra de øvrige nordiske lande til, at der udarbejdes en kommunikationskampagne, der fokuserer på de konkrete fordele, den enkelte borger eller virksomhed har af det nordiske samarbejde, med særlig fokus på unge. Ambitionen er at langtidssikre den store interesse for det nordiske samarbejde, som en spørgeskemaundersøgelse op til Nordisk Råds session i Helsinki i 2017 viste eksisterede hos et stort flertal af de nordiske befolkninger, samtidig med at skabe opmærksomhed i Ministerrådet på, at det nordiske samarbejde kun forbliver relevant og troværdigt, hvis det skaber reelle fordele for vores borgere.

Nordisk Ministerråd arbejder også aktivt *internationalt*. I de *baltiske* lande vil Nordisk Ministerråd i 2018 fortsætte arbejdet med uafhængige russisksprogede medier og misinformation. Fsva. *Kina*, som udviser stor interesse i Norden, afholdes i 2018 en nordisk-kinesisk konference, og i forhold til *Rusland* fastholdes fokus på civilsamfund, menneskerettigheder og samarbejde inden for forskning. Fsva. *Arktis* vil 2018 være det første år i det nye samarbejdsprogram »Nordisk partnerskab for Arktis«, der løber indtil 2021 og vedrører bæredygtig udvikling med fokus på de fire P'er: Peoples, Planet, Prosperity og Partnership. I 2018 ventes Nordisk Ministerråd

også at vedtage en implementeringsplan for Generation 2030-programmet, som blev vedtaget af samarbejdsministrene i september 2017, og som med særlig vægt på inddragelse af børn og unge skal understøtte de nordiske landes implementering af FN's *verdensmål*. Frem til 2020 vil der være særligt fokus på bæredygtigt forbrug og produktion.

For de enkelte fagministerråd kan følgende fremhæves om udviklingen i 2017 og perspektiverne for 2018:

På *beskæftigelsesområdet* blev Forskningsprojektet »Fremtidens arbejdsliv« igangsat i efteråret 2017. Det skal gennemføres frem til 2020. Ministerrådet for Arbejdsliv vedtog i november 2017 et nyt samarbejdsprogram for perioden 2018–21. Fokus vil bl.a. være på beskæftigelsen blandt udsatte grupper, arbejdsmiljø, den nordisk trepartsbaseerede arbejdslivspolitik samt integration, lige muligheder og mobilitet på det nordiske arbejdsmarked.

På *justitsområdet* blev der i juni 2017 bl.a. sat fokus på bekæmpelse af terrorisme. Desuden blev der på dansk foranledning sat fokus på det europæiske menneskerettighedssystem, i hvilken forbindelse de nordiske justitsministre udtrykte støtte til videre reformarbejde under det danske formandskab for Europarådets Ministerkomité. Under det svenske formandskab i 2018 forventes fortsat fokus på bl.a. bekæmpelse af terrorisme og organiseret kriminalitet.

På *ligestillingsområdet* fortsatte i 2017 den nordiske indsats mod sexismen og digitale krænkelse, ligesom der var fokus på bekæmpelse af vold mod kvinder og etniske minoritetskvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. I 2018 vil der være særligt fokus på at involvere mænd i ligestillingsarbejdet, herunder med en større international konference, og man vil undersøge unge kvinders og mænds prostitutionsmønstre. Endvidere fortsætter arbejdet med at dele erfaringer om bekæmpelse af vold og menneskehandel.

På *integrationsområdet* drøftedes på et uformelt ministermøde i september 2017, hvordan flygtninge og indvandrere sikres hurtig og fast tilknytning til arbejdsmarkedet, og opmærksomhed blev rettet mod Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram om integration af flygtninge og indvandrere, der omfatter erfaringsudveksling og udvikling af ny viden.

På *kulturområdet* bød 2017 på den nyeste fællesnordiske kultursatsning, Nordic Matters, som blev afholdt i Southbank Centre i London. I 2017 prioriteredes også nordisk børne- og ungekultur, som bl.a. blev afspejlet i det nye Kultur- og sprogprogram Volt samt den fortsatte støtte til Lyftet for børne- og ungdomslitteratur. Man foretog en policy-udredning om forandringerne på det nordiske mediemarked, og problematiseringen af fremtidens nordiske medievirkelighed vil forblive et vigtigt emne på kulturområdet i 2018.

På *miljøområdet* har de nordiske lande vedtaget et toårigt plast-program, der adresserer plast og mikroplast i forhold til effekter, forebyggelse og genanvendelse. Programmet har desuden fungeret som de nordiske landes bidrag til FNs Clean Seas# kampagne. Miljøområdet har desuden fået foretaget en strategisk gennemlysning i 2017, som forventes præsenteret i marts 2018. Resultatet skal indgå i udarbejdelsen af områdets nye samarbejdsprogram for 2019-24.

På *klimaområdet* var der i 2017 særligt fokus på at reducere udledningerne af drivhusgasudslip fra transportsektoren. De nordiske klima- og transportministre sendte i juni 2017 et fælles brev til Europa-Kommissionen, hvor man opfordrede til at accelerere den grønne omstilling af transporten, og man gennemførte en kortlægning af nordiske styrkepositioner på området.

På *energiområdet* vedtoges i november 2017 et nyt samarbejdsprogram for 2018-21 med fortsat samarbejde om el-markedet, vedvarende energi og energieffektivitet. Derudover har energiministrene i lyset af anbefalingerne fra den strategiske gennemlysning bl.a. vedtaget, at der skal etableres et nordisk el-markedsforum. Yderligere opfølgning på gennemlysningen vil stå centralt i 2018 og 2019. Nordisk Ministerråd vil sammen med Europa-Kommissionen i maj 2018 være vært for CEM9 (Clean Energy Ministerial) /MI3 (Mission Innovation) i København og Malmø, der vil være en unik mulighed for at fremvise nordiske energiløsninger.

Ministerrådet for Erhvervs-, Energi- og Regionalpolitik har vedtaget et nyt samarbejdsprogram for erhvervs- og innovationsområdet for 2018-21, der skal fremme hurtig omstilling hos virksomhederne, styrke virksomhedernes innovation, konkurrenceevne og globale markedsmuligheder samt styrke samarbejdet om EU-sager. En gennemgående dimension i programmet er *digitalisering*, hvor initiativer vil finde sted i samspil med det nye, midlertidige Ministerråd for Digitalisering. Ministerrådet for Erhvervs-, Energi- og Regionalpolitik har desuden vedtaget et samarbejdsprogram for regional udvikling og planlægning for 2017-20, med fokus på bæredygtig landdistriktsudvikling, innovative regioner og bæredygtig byudvikling. Der ventes i 2018 særlig fokus på grænseregioner og kløften mellem land og by.

På *fødevareområdet* fortsatte arbejdet med antimikrobiel resistens, bl.a. med offentliggørelse af en hvidbog om en nordisk indsats på området. Danmark deltager i et veterinært nordisk-baltisk beredskabssamarbejde for at forebygge spredning af alvorlige husdyrsygdomme og har desuden taget initiativ til et arktisk beredskabssamarbejde inden for dyresundhed og dyrevelfærd. Samarbejdet om at fremme sunde spisevaner fortsætter de kommende år, ligesom det også er besluttet at fortsætte det succesfulde nordiske privat-offentlige partnerskabssamarbejde om præ-planteforædling. I 2017 igangsattes endvidere et arbejde med at øge det nordiske kundskabsgrundlag for kulstofbinding i jordbrugsarealer. På *fiskeriområdet* er samarbejdet fortsat fokuseret på »Blå Bioøkonomi« som bidrag til vækst og arbejdspladser i kystområderne.

Ministerrådet for Uddannelse og Forskning vil i 2018 følge på anbefalingerne fra en højniveaugruppe om fremtidens nordiske uddannelsessamarbejde om, hvordan samarbejdet kan få større politisk relevans og skabe 'nordisk merværdi'. Endvidere har ministerrådet i 2017 udarbejdet en nordisk forskningspolitisk redegørelse til Nordisk Råd og modtaget ad hoc gruppen om nordisk forsknings-samarbejdes anbefalinger til samarbejdets fremtidige udformning. I 2018 vil fokus være på opfølgning heraf.

For *Ministerrådet for Social- og Sundhedspolitik* stod opfølgning på Könberg-rapporten om det fremtidige nordiske samarbejde på sundhedsområdet fortsat centralt i 2017, og man besluttede bl.a. at etablere en arbejdsgruppe om lægemiddelpriser og tilskud. Der arbejdes videre med revision af den nordiske overenskomst om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundhedsvæsenet (»Arjeplog-aftalen«) og med etablering af en nordisk hygiejneuddannelse. I 2018 vil Ministerrådet bl.a. have fokus på ældrepleje, sund aldring og e-sundhed, og der ventes en strategisk gennemlysning af socialområdet.

Ministerrådet for Økonomi- og Finanspolitik har fortsat fokus på økonomiske og finansielle udfordringer i de nordiske lande, fx i lyset af Storbritanniens kommende udtræden af EU.

Ministrene har desuden drøftet det nordiske bankmarked og international finansiel regulering.

Det midlertidige *Ministerråd på Digitalisering* holdt sit første møde i december 2017 med deltagelse af de baltiske lande. Formålet med rådet er at skabe en sammenhængende tilgang til digitaliseringens udfordringer på tværs af sektorer som led i opfølgningen på nordisk-baltisk ministererklæring om digitalisering af 25. april 2017. Der vil i 2018 blive arbejdet med bl.a. et initiativ om tidlig udrulning af næste generation mobiltelefonsystem (5G) samt et initiativ om mulig praktisk implementering af grænseoverskridende brug af elektroniske identiteter (eID) som led i den kommende efterlevelse af en EU-forordning på området.

3. ORGANISATIONEN FOR SIKKERHED OG SAMARBEJDE I EUROPA (OSCE)

OSCE har de seneste år oplevet en renaissance i kraft af sin hovedrolle i håndteringen af konflikten i *Ukraine*. Dertil udgør OSCE en central platform for dialog og tillidsskabelse i forholdet til Rusland. Med feltmissioner i Østeuropa, Kaukasus, Balkan og Centralasien og sine uafhængige institutioner har organisationen mange redskaber til at værne om og fremme frihedsrettigheder og demokrati i OSCE-regionen. OSCE er dog også udfordret, fordi spændingerne i Europa og tilbageskridt på menneskerettighedsområdet vanskeliggør det konsensusbaserede samarbejde i OSCE, hvor bl.a. Rusland ikke viger tilbage for egenhændigt at blokere beslutninger og udfordre eksisterende forpligtelser.

Den 1. januar 2018 overtog *Italien formandskabet* fra Østrig under mottoet »Dialog, ejerskab og ansvar«. Der forventes i 2018 især fokus på 1) Ukraine-konflikten og de langstrakte konflikter i Georgien, Moldova og Nagorno-Karabakh; 2) migrationsrelaterede udfordringer og styrkelse af OSCE's engagement i Middelhavsområdet; og 3) transnationale udfordringer så som terrorisme, voldelig ekstremisme, radikalisering og menneskehandel.

Ukraine-konflikten forventes fortsat at dominere dagsordenen for OSCE, som har en nøglerolle ved såvel forhandlingsbordet som på jorden i Øst-Ukraine. Ved forhandlingsbordet vil OSCE-formandskabets Særlige Repræsentant, Martin Sajdik, facilitere forhandlingerne i Minsk i Den Trilaterale Kontaktgruppe (OSCE, Rusland, Ukraine) om implementeringen af Minsk-aftalerne. På jorden vil SMM i Ukraine fortsætte sin monitorering og verificering af parternes efterlevelse af Minsk-aftalens krav om en våbenhvile og tilbagetrækning under fortsat vanskelige betingelser. Med et frivilligt kernebidrag på ca. € 1,2 mio. for 2018-19 til SMMs budget viser Danmark endnu engang sin robuste støtte til denne indsats. Danmark vil som tidligere år også have en central rolle i forhold til at fastholde en klar EU-linje i forhold til Ukraine-konflikten. Endelig planlægger Danmark i 2018 at deltage i en såkaldt Wien-dokument-mission til Ukraine, hvorved danske inspektører bidrager til at synliggøre det internationale samfunds støtte til Ukraine og tage bestik af det ukrainske forsvars udvikling og situationen i den ukrainsk-kontrolerede del af konfliktområdet.

I *den menneskelige dimension* vil tilbageskridt på menneskerettighedsområdet i OSCE-regionen også fremadrettet vanskeliggøre det konsensusbaserede samarbejde i OSCE. Den bekymrende udvikling inden for menneskerettigheds- og retsstatsområdet i Tyrkiet må ventes at have OSCE's bevågenhed. En yderligere udfordring består i Tyrkiets krav om at

stramme reglerne for NGO-deltagelse i OSCE's aktiviteter. I det lys ventes 2018 at blive et år, hvor nogle af OSCE's kerneværdier igen vil blive udfordret samtidig med, at presset på de uafhængige institutioner øges. Regeringen vil aktivt arbejde for at værne om og styrke OSCE's arbejde på det værdipolitiske område. Dette vil også indebære en fortsat stærk støtte til de uafhængige institutioner, herunder eksempelvis bidrag til ODIHR's valgobservationsmissioner, som medlemmer af OSCE PA også deltager i og bidrager aktivt til gennemførelsen af.

I 2017 bidrog Danmark bl.a. til at fastholde torturbekæmpelse højt på OSCE's dagsorden. Temaet var eksempelvis i centrum på et større arrangement den 28. marts 2017 i København organiseret i samarbejde med Convention Against Torture-Initiativet og ODIHR. Danmark har også arbejdet målrettet for at øge OSCE's fokus på at bekæmpe propaganda og misinformation i OSCE-regionen. I 2017 afholdt Danmark en række arrangementer om emnet, herunder en paneldebat om mediefrihed i Ukraine i oktober og et arrangement om statskorstretede NGO'ere under det årlige implementeringsmøde for menneskerettighedsforpligtelserne (*Human Dimension Implementation Meeting, HDIM*) i Warszawa i september. Danmark påtog sig uformelt rollen som EU's vagthund angående krænkelse af LGBTI-personers rettigheder i OSCE-regionen. I løbet af 2017 er den bekymrende udvikling i Tjetjenien, Rusland, blevet sat på dagsordenen gentagne gange på dansk initiativ, mens også situationen for LGBTI-personer i Tyrkiet, Aserbajdsjan og Tadsjikistan er blevet drøftet. LGBTI-personers rettigheder i Tjetjenien, Rusland, var endvidere temaet for et danskstøttet arrangement under HDIM. Arrangementet blev afholdt i samarbejde med bl.a. Russian LGBT Network, den russiske avis Novaya Gazeta og Human Rights Watch.

Regeringen vil i 2018 fortsætte arbejdet for at fastholde dialogen om danske kerneprioriteter, herunder torturbekæmpelse, demokratifremme, LGBTI-personers rettigheder og religions- og trosfrihed. Fundamentale frihedsrettigheder bør ikke nedprioriteres til fordel for sociale og økonomiske rettigheder, som formandskabet særligt i lyset af migrationsudfordringen i Middelhavsregionen forventes at have fokus på.

Som pennfører på *våbenkontrol* fastholder Danmark en vigtig rolle på et område, hvor transatlantisk enighed er afgørende for at fremme øget militær transparens. Det giver ligeledes Danmark en god platform til at indgå i forhandlingerne om modernisering af Wien-dokumentet, der er en hjørnesten i OSCE's samlede våbenkontrolregime. Danmark støtter aktivt det på polsk initiativ fremlagte forslag om militær risikoreduktion – f.eks. ved flyvninger i Østersøområdet – ligesom Danmark co-sponsorerer flere andre moderniseringsforslag fremsat af bl.a. Tyskland og USA.

Der kan også i 2018 forventes at være fokus på implementering og styrkelse af OSCE's *våbenkontrollaftaler*. De fælles forpligtelser, der skal fremme indbyrdes militær transparens og reducere spændinger i OSCE-området, vil dominere arbejdet i den politisk-militære dimension.

Struktureret Dialog – et OSCE-dialogforum med fokus på bl.a. trusselsopfattelser, militære troppeplaceringer og øvelsesmønstre – fyldte meget i 2017 og vil også stå centralt i 2018. Det forventes endvidere, at *cyber* området vil blive prioriteret i 2018. Cyber er et af de få områder, hvor man har kunnet nærme sig konsensus i OSCE-regi, bl.a. illustreret ved vedtagelsen af en tekst på ministerrådsmødet i Wien i december 2017, og et område, hvor OSCE de seneste år har ønsket at indtage en førende rolle.

I 2017 fik transnationale udfordringer som terrorisme og migration en tiltagende opmærksomhed i OSCE, hvilket også havde OSCE *Parlamentariske Forsamlings* (OSCE PA) store bevågenhed (der redegøres for OSCE PA's omfattende arbejde i 2017 i annex 1 (ikke optrykt her)). OSCE PA bidrager gennem et parallelt spor og som en integreret del af OSCE til bestræbelserne for at genopbygge tillid og styrke samarbejdet mellem OSCE-landene med det formål at sikre fred og sikkerhed i OSCE-regionen. I dette forum mødes OSCE-landenes folkevalgte parlamentarikere til drøftelser af vigtige internationale emner.

I 2017 lå OSCE-formandskabet i hænderne på værtslandet Østrig, som det ikke lykkedes at skabe konsensus om ministerrådserklæringer og -beslutninger om centrale emner som Ukraine-konflikten og OSCE's værdipolitiske arbejde grundet den overordnede uenighed om grundlæggende OSCE-principper og det generelt svækkede dialogklima i Wien. Derimod kom Østrig – efter en kompliceret og langstrakt proces – i hus med udnævnelsen af en *ny generalsekretær og nye ledere af de tre uafhængige institutioner*, ODIHR, RFOM og HCNM. Stillingerne blev besat med schweiziske Thomas Greminger (tidligere OSCE-ambassadør) som generalsekretær, franske Harlem Désir (tidligere europaminister) som RFOM, islandske Ingibjörg Sólrún Gísladóttir (tidligere udenrigsminister) som ODIHR-direktør og italienske Lamberto Zannier (tidligere OSCE-generalsekretær) som HCNM.

4. ØSTERSØRÅDET

I 2018 vil man i Østersørådet skulle drøfte en række anbefalinger fra en uafhængig visionsgruppe om Østersørådets fremtidige rolle, herunder hvordan dets betydning som forum for politisk dialog og praktisk samarbejde i regionen kan forøges. Nedsættelsen af arbejdsgruppen var et resultat af det møde mellem udenrigsministrene for Østersørådets 11 medlemslande og EU, der fandt sted i Reykjavik i juni 2017 i anledning af 25-året for rådets oprettelse. Det var første gang siden 2013, at den kreds mødtes på politisk niveau, idet de baltiske lande indtil da havde blokeret for sådanne møder som følge af Ukraine-krisen.

Under mødesessionen fremhævede flertallet af medlemslande den tilspidsede situation i Østersøregionen og de udfordringer, regionen står overfor, og understregede at det netop i vanskelige tider var nødvendigt at holde dialogen åben og samarbejdet kørende. De fandt, at Østersørådet med sin sammensætning af medlemmer udgjorde en unik platform for politisk dialog, samarbejde og tillidsskabelse i regionen, og at dette skulle udnyttes mere aktivt.

Visionsgruppen skal fremlægge sin rapport inden 1. juli 2018, og det er hensigten at nå til enighed om et samlet bud på en vision for Østersøregionen og Østersørådets fremtid inden udgangen af juni 2019. I dette arbejde vil regeringen i samarbejde med like-mindede lande, herunder Tyskland, virke for, at Østersørådet fremover målrettes og i sit virke især tilstræbes øget fokusering af arbejdet på få, centrale områder; skabelse af målbare resultater og større synlighed; og en betydelig effektivisering af sekretariatets arbejde; og en reel genoptagelse af den politiske dialog i Østersørådsregi, som er organisationens væsentligste eksistensberettigelse.

Specialgruppen vedrørende menneskehandel (TF-THB) blev i 2017 forlænget og der vedtoges en strategi for 2018-2020. TF-THB fortsatte i 2017 arbejdet med projekter som f.eks. STROM II (Strengthen the Role of Municipalities in the Work

against Trafficking in Human Beings in the Baltic Sea Region) og målrettet træning af ambassade- og diplomatpersonale. Primo 2017 lancerede TF-THB awareness-kampagnen 'Human Trafficking – A Crime that is all of our Responsibility'. I maj blev konferencen 'Soft Security and Migration in the Baltic Sea Region' afholdt i Helsinki med fokus på det stigende antal migranter, de enkelte landes håndtering af situationen, udnyttelse- og tvangsaspekter m.v. Konferencen blev fulgt op med en rapport med analyser og anbefalinger. TF-THB's ny-stiftede pris, 'Baltic Sea Region Counter Trafficking Award' blev uddelt for første gang i november 2017.

Ekspergruppen vedrørende udsatte børn og unge har bl.a. fokus på at forebygge vold mod og af børn og unge med adfærdsproblemer samt på virksomme indsatser over for unge med misbrug. Det ventes, at der under det svenske formandskab i 2018 vil være fokus på tidlige og koordinerede indsatser over for vold, overgreb og misbrugsproblemer, støtte og uddannelse til plejefamilier og personale på døgninstitutioner samt sikringen af børnevenlige retssystemer.

Med erklæringen »*Baltic 2030: Renewing the Commitment to Sustainable Development in the Baltic Sea Region*« fastlagde Østersørådet et nyt mandat for *Ekspergruppen for Bæredygtig Udvikling* (EGSD). I opfølgning herpå blev handlingsplanen »Realizing the Vision: The Baltic 2030 Action Plan« vedtaget på udenrigsministermødet i Reykjavik i juni 2017. Implementeringen af »Baltic 2030« er et af prioritetsområderne for det nuværende svenske formandskab. Som første trin heri har EGSD igangsat aktiviteter inden for kapacitetsopbygning og engagement af unge. Der er etableret et Lederskabsprogram på 2030 Dagsordenen med henblik på at udvikle lederskabsevner hos koordinatorene for implementeringen af bæredygtig udvikling.

Østersørådets regionale forskningsnetværk »*Baltic Science Network*« (BSN) går i 2018 ind i sit tredje og sidste år, og der skal bl.a. udarbejdes fælles strategier for 2-3 excellente forskningsområder af særlig relevans for Østersølandene og regionen som sådan. Danmark har holdt en række BSN-works-hops, som førte til det første BSN-produkt: Et fælles arbejds-papir om udfordringer, barrierer, løsninger og anbefalinger til øget og bedre forskningssamarbejde i regionen. Her peges bl.a. på, at regionalt forskningssamarbejde bør bygge på excellence, og at der fortsat er behov for administrative lettelser og bedre strategisk koordination på tværs af projekter og fag-områder.

Herudover har BSN bl.a. offentliggjort en række rapporter, der redegør for det eksisterende forskningssamarbejde i regionen, udfordringer vedrørende forskermobilitet mellem landene, samt muligheder for øget deltagelse for regionens aktører i EU's rammeprogram, Horizon 2020. Der blev afholdt en BSN-konference om disse emner i Tallinn i oktober 2017. Projektet er optaget som flagskibsprojekt i EU's Østersøstrategi.

5. EUROPARÅDET

Danmark overtog den 15. november 2017 *formandskabet for Europarådets Ministerkomité*. Det giver Danmark en særlig mulighed for at præge Europarådets arbejde. Til brug for arbejdet har regeringen fastlagt fem prioriteter for det danske formandskab. Hovedprioriteten er reform af det europæiske menneskerettighedssystem. Danmark har en klar interesse i en stærk international retsorden – herunder respekt for menneskerettighederne. Men der er behov for et menneskerettighedssystem, der er mere effektivt, fokuseret og afbalanceret

– et mere rimeligt system. For at indlede reformprocessen afholdtes allerede i november 2017 en ekspertkonference i Kokkedal. Med afsæt i resultaterne herfra vil der blive holdt et ministermøde i København den 12.-13. april 2018. Formålet er at vedtage en politisk erklæring, som gør status for den nuværende reformproces, foreslår målrettede tiltag og udstikker retningslinjer for det videre reformarbejde vedrørende konventionssystemet.

Derudover har regeringen valgt fire vigtige prioriteter, der alle relaterer sig til områder, hvor Danmark er et foregangsland, og hvor formandskabet kan bruges til at styrke og promovere Europarådets arbejde på områderne: 1) Ligestilling, herunder LGBTI-området, 2) Inddragelse af børn og unge i demokratiet, 3) Flytning af holdninger og fordomme om personer med handicap og 4) Bekæmpelse af tortur. I tilknytning til disse prioriteter afholdes en række seminarer og konferencer i Danmark og ved Europarådet i Strasbourg i løbet af det danske formandskab. De arrangeres i samarbejde med Folkeetinget, civilsamfundet og Europarådets institutioner. Den største begivenhed for formandskabet bliver det årlige ministermøde, der finder sted i Helsingør den 17.-18. maj 2018.

Ved siden af formandskabets eget program og prioriteter er det den primære opgave for Danmark at lede møderne i Ministerkomitéen og håndtere de politiske sager, som optager Ministerkomitéens dagsorden. Ikke mindst *Rusland* må forventes at give anledning til en del drøftelser efter udmeldingen den 30. juni 2017 om, at man tilbageholder 2/3 af landets økonomiske bidrag til Europarådet for 2017, svarende til 7 pct. af det samlede budget. Tilbageholdelsen sker som reaktion på, at Europarådets Parlamentariske Forsamling (PACE) i 2014 fratog de russiske parlamentarikere stemmeretten som sanktion for Ruslands ulovlige annektering af Krim. Helt afgørende for løsning af denne konflikt er, hvorvidt den russiske delegation i 2018 vender tilbage til arbejdet i PACE. PACE og Ministerkomitéen har i oktober 2017 indledt en dialog om, hvorvidt der skal nedsættes en særlig arbejdsgruppe for at overveje forslag, som kan medvirke til en harmonisering af reglerne for medlemsstaternes deltagelse og repræsentation i disse organer. Den russiske tilbageholdelse af budgetbidraget kan på kort sigt håndteres uden større indvirkning på Europarådets programmer, men hvis tilbageholdelsen gentages for 2018, vil der være behov for markante prioriteringer i organisationens arbejde.

Udviklingen i *Tyrkiet* følges tæt af Europarådet, særligt for at sikre at Tyrkiet efterlever sine forpligtelser under Europarådets konventioner. Danmark gav i den forbindelse i december 2017 et frivilligt bidrag på 4,1 mio. kr. til to Europarådsprojekter, der bl.a. skal forbedre de tyrkiske myndigheders kapacitet til at arbejde efter internationale menneskerettighedsstandarder, herunder ift. undersøgelse af beskyldninger om umenneskelig behandling i fængsler eller i forhold til at beskytte flygtninge og migranternes rettigheder. PACE har som konsekvens af situationen sat Tyrkiet under såkaldt fuld monitorering. Tyrkiet besluttede den 31. oktober 2017 at reducere sit årlige bidrag til Europarådets budgetter med ca. 20 mio. euro årligt, svarende til 6 pct. af det samlede budget. Samtidigheden med den russiske beslutning om tilbageholdelse af bidrag medfører behov for revurdering af budgetterne for 2018.

Situationen i *Ukraine* var også i 2017 et fremtrædende tema på Europarådets dagsorden, og organisationen har været involveret i en bred vifte af tiltag, som strækker sig fra overordnede, politiske tilkendegivelser til praktisk-operativ ekspertbistand. I forbindelse med vedtagelsen af den nye ukrainske

uddannelseslov har *Venedigkommissionen* i december 2017 konkluderet, at loven har diskriminerende elementer, hvorfor det anbefales, at den revideres. Ministerkomitéen vedtog den 8. november en omnibus-resolution, der bl.a. fordømmer Ruslands ulovlige annektering af Krim og Sevastopol. Europarådets handlingsplan for Ukraine blev i februar afløst af en ny for perioden 2018-2021. Målet er at bistå Ukraine med at bringe landets lovgivning, institutioner og praksis i overensstemmelse med Europarådets standarder.

For Ukraine og Georgien er Europarådet en værdsat partner i de reformer, som de to lande har påtaget sig bl.a. som led i associeringsaftalerne med EU. Danmark støtter i 2018 *Georgiens* konsolidering af de demokratiske reformer ift. anti-diskrimination, hadforbrydelser og -tale med særligt fokus på minoriteters rettigheder. Bidraget på 15 mio. kr. gives til Europarådet, som bl.a. vil arbejde med lovreformer, kapacitetsopbygning hos myndighederne samt informationsarbejde.

Menneskerettighedssituationen i *Aserbajdsjan* er fortsat bekymrende og ventes at ville optage Europarådet i 2018. Det gælder ikke mindst den fortsatte fængsling af menneskerettighedsforkæmper og politisk aktivist Ilgar Mammadov. Et flertal i Ministerkomitéen besluttede i december 2017 for første gang i Europarådets historie at iværksætte en mekanisme, hvorefter Menneskerettighedsdomstolen skal vurdere, hvorvidt Aserbajdsjan har levet op til sine forpligtelser under Menneskerettighedskonventionen. Denne vurdering ventes at foreligge i 2018. Processen kan ultimativt føre til, at Aserbajdsjan ekskluderes af Europarådet.

Venedigkommissionen opfordrede i december 2017 *Polen* til at genoverveje et nyligt lovudkast vedrørende reform af retssystemet, som i følge Venedigkommissionen udgør en fare for det polske retssystem.

Arbejdet i *PACE* har været præget af korruptionsanklager mod bl.a. den tidligere formand for forsamlingen, Pedro Agramunt. Efter Agramunts tilbagetræden fra formandsposten før tid, valgte PACE i oktober Stella Kyriakides (Cypern) til midlertidig formand. Hun afløstes i januar 2018 af Michel Nicoletti (Italien) som ny formand for en etårig periode.

Mandatet for Europarådets nuværende *menneskerettigheds-kommissær*, Nils Muiznieks (Letland), udløber ultimo marts 2018 og kan ikke forlænges. Han efterfølges af Dunja Mijatovic (Bosnien Hercegovina) for perioden 2018-2024. Endvidere udløber mandatet for Europarådets nuværende *generalsekretær Thorbjørn Jagland* i september 2019. Mulige kandidaturer må forventes præsenteret i løbet af 2018. Fristen for formel indstilling er i januar 2019.

Ved den *Europæiske Menneskerettighedsdomstol* kan der konstateres et generelt fald i antallet af verserende sager, om end der fra enkelte lande er sket en stigning i antallet af sager. Det samlede antal verserende sager pr. 30. november 2017 var 62.800, hvilket er 21 pct. lavere end ved starten af 2017. Det har i den forbindelse haft væsentlig betydning, at Domstolen i en enkelt sag har behandlet 12.000 sager.

6. DET NORDISKE FORSVARS- OG BEREDSKABSSAMARBEJDE

Danmark har stor glæde af det nordiske samarbejde både på forsvarsområdet, som primært finder sted inden for rammerne af NORDEFECO, og beredskabsområdet. Der er på begge områder i 2017 opnået en række gode fremskridt og resultater, som regeringen ønsker at bygge videre på i 2018.

Således var indgåelse mellem forsvarsministrene af en aftale om radardatadeling, NORECSA, (Nordic Enhanced Cooperation on Air Surveillance) i den nordiske region af væsentlig betydning. Aftalen sigter på gennem bedre deling af radardata mellem de nordiske lande, at bidrage til et forbedret situationsbillede i Norden og Østersøregionen.

I 2017 er arbejdet med implementering af den indgåede aftale om »Easy Access« fortsat. Aftalen, der blev underskrevet under det danske formandskab i 2016, har til formål at sikre lettere militær adgang til hinandens sø-, luft og landterritorier ved bl.a. at forenkle og smidiggøre administrative procedurer. Derigennem vil der kunne skabes mulighed for et endnu tættere og operativt mere effektivt militært nordisk samarbejde i fremtiden.

Under det finske formandskab for NORDEFECO i 2017 endes man blandt de nordiske lande og USA om hensigten om trinvis at udvikle en eksisterende norsk øvelse, »Arctic Challenge Exercise«, til en højintensiv flyøvelse (flag level) i det nordiske område. Endvidere gennemførtes for første gang i NORDEFECO-regi, en såkaldt »table top discussion«, som viste betydningen af NORDEFECO som forum for konsultationer, også i en krisesituation.

På det operative område har Danmark i 2017 haft et af Forsvarets C-130J Hercules transportfly udsendt i et halvt år til FN-missionen MINUSMA i Mali. Flybidraget indgår i en nordisk initieret rotationsordning, hvor Norge og Sverige samt Belgien og Portugal også bidrager. Ordningen forventes indtil videre opretholdt indtil november 2020 med forbehold for parlamentarisk godkendelse i respektive nationer. Der pågår desuden undersøgelser af muligheden for, at de nordiske lande også kan bidrage med mobile træningshold til MINUSMA med henblik på at yde uddannelsesstøtte til missionens øvrige bidragydende lande.

På kapacitetsopbygningsområdet samarbejder de nordiske lande også fortsat med trænings- og uddannelsesaktiviteter i Østafrika. Desuden har de nordiske lande videreført et samarbejde med de baltiske lande i Georgien.

Foruden arbejdet med implementering af allerede indgåede aftaler og tiltag, herunder bl.a. om fælles indkøb af nye kampuniformer, vil en væsentlig prioritet under det norske NORDEFECO formandskab i 2018, være at forny den såkaldte Vision 2020 fra 2013. Visionen omfatter de overordnede politiske prioriteter for samarbejdet og har sammen med aftalen for NORDEFECO-samarbejdet (Memorandum of Understanding) fra 2009 bidraget til at skabe retning og fremdrift i det hidtidige samarbejde. Det er således ambitionen, at et nyt politisk rammedokument kan fremlægges på ministermødet i efteråret 2018. Forinden planlægges der afholdt en konference, som vil kunne give input til udviklingen af det nye visionspapir.

I lyset af et ændret risikobillede har de nordiske ministre med ansvar for beredskab betonet væsentligheden af, at *det nordiske samarbejde på beredskabsområdet*, »Haga-samarbejdet«, fortsat bidrager til at styrke robustheden i Norden. Særligt fokus er rettet mod den sikkerhedspolitiske situation, terror, ekstremt vejr, migration, hybride trusler samt cyberterrorisme. Udvikling af fælles indsatskapaciteter styrker beredskabet i de nordiske lande. Samtidigt bidrager en samordning af beredskabspolicy til at adressere risici, der er særegne for de nordiske lande, i det internationale beredskabssamarbejde.

I håndteringen af internationale katastrofer samarbejder de nordiske lande tæt i regi af IHP (International Humanitarian Partnership), hvor Danmark (Beredskabsstyrelsen) varetager formandskabet 1. januar 2018 – medio 2019. Et mål er at

fastholde og udvikle strukturen således, at IHP fortsat kan understøtte FN-organisationer i håndteringen af akutte og længerevarende komplekse humanitære indsatser. I 2017 har Danmark og øvrige nordiske lande bidraget med støtte til FN til håndtering af flygtninge i henholdsvis Irak, Uganda og Bangladesh.

Hjemmeværnet har igennem mere end 50 år haft et indgående samarbejde om udvikling af det *frivillige Hjemmeværn* i Danmark, Norge og Sverige. Cheferne for de tre landes hjemmeværn mødes en gang årligt til en konference, »SKANDIA«, som er rammesættende for samarbejdet. I 2017 var Danmark vært for konferencen. I rammen af SKANDIA samarbejder de tre landes hjemmeværnsskoler også om bl.a. udvikling af specialkurser samt udveksling af elever. Samarbejdet bidrager til ressourceoptimering på uddannelsesområdet,

erfaringsudveksling samt udvikling og fornyelse af uddannelses- og kursusvirksomhed.

Herudover har der været møder mellem nordiske hjemmeværnschefer og cheferne for de frivillige militære organisationer i Estland, Letland og Litauen i regi af dialogforummet, SCANBAL, hvor et af de væsentligste temaer har omhandlet fælles sikkerhedspolitiske udfordringer og betydningen heraf for frivillige.

Hermed slutter redegørelsen.
